

De bijbel spreekt zich op vele plaatsen uit over onze relatie met anderen, we kennen de opdracht om onze naaste lief te hebben als onszelf (de wees, weduwe, vreemdeling en de arme worden in het bijzonder genoemd). Ook de zes werken van barmhartigheid (hongerigen voeden, dorstigen te drinken geven, naakten kleden, vreemdelingen huisvesten, zieken verplegen en gevangenen bezoeken) vinden hun oorsprong in de bijbel.

Camus' criteria lijken met deze leefregels niet in strijd te zijn. Om onze gedachten over de samenhang van de bijbelse opdracht en de criteria van Camus te toetsen lezen wij vier bijbelpassages waarin het opstandig zijn een sleutelrol speelt.

1. *Reactie van het achtergebleven volk van Israel op het verslag van de mannen die als verspieders uit Kanaän zijn teruggekeerd:*

25 Nadat ze het land veertig dagen lang verkend hadden, keerden ze terug 26 naar Kades in de woestijn van Paran, naar Mozes, Aäron en de andere Israëlieten. Ze brachten aan het hele volk verslag uit en lieten de vruchten uit het land zien. 27 'Wij zijn in het land geweest waar u ons naartoe hebt gestuurd,' vertelden ze aan Mozes. 'Werkelijk, het vloeit over van melk en honing, en deze vruchten groeien er. 28 Maar daar staat tegenover dat de bevolking van dat land sterk is. De steden zijn versterkt en heel groot, en ook hebben we er Enakieten gezien. 29 In de Negev wonen Amalekieten, in het bergland Hethieten, Jebusieten en Amorieten, en aan de kust en langs de Jordaan wonen Kanaänieten.' 30 Kaleb, die wilde voorkomen dat het volk zich tegen Mozes zou verzetten, zei: 'We kunnen zonder probleem optrekken en het land in bezit nemen. We kunnen dat volk makkelijk aan.' 31 Maar de mannen die met hem mee waren geweest zeiden: 'We kunnen dat volk niet aanvallen, het is te sterk voor ons.' 32 En ze vertelden de Israëlieten allerlei ongunstigs over het land dat ze verkend hadden. 'Het land dat wij op onze verkenningstocht doorkruist hebben,' zeiden ze, 'verslindt zijn inwoners, en alle mensen die we er gezien hebben waren uitzonderlijk lang. 33 We hebben daar zelfs reuzen gezien, de Enakieten. Vergeleken bij dat volk van reuzen voelden wij ons maar nietige sprinkhanen, en veel meer zullen we in hun ogen ook niet geweest zijn.'

1 Hierop barstte het hele volk in tranen uit, heel de nacht door klonk hun gejammer.

2 Ze begonnen zich allemaal te beklagen. 'Waren we maar in Egypte gestorven,' zeiden ze tegen Mozes en Aäron, 'of hier in de woestijn. 3 Waarom brengt de HEER ons naar dat land? Om door het zwaard geveld te worden, en om onze vrouwen en kinderen te laten buitmaken? We kunnen beter teruggaan naar Egypte.'

4 En tegen elkaar zeiden ze: 'Laten we een leider kiezen en teruggaan naar Egypte.'

(NBV, Numeri 13: 25 - 14: 4)

2. *Amos' profetie als reactie op de maatschappelijke verhoudingen in Israël:*

6 Dit zegt de HEER: Misdaad op misdaad heeft Israël begaan – daarom zal ik mijn vonnis niet herroepen! Ze verkopen de rechtvaardigen voor zilver en de armen voor een paar sandalen. 7 Ze zijn eropuit de zwakken in het stof te laten kruipen, en de machtelozen dringen ze opzij. Een zoon en zijn vader komen bij hetzelfde meisje en maken zo mijn heilige naam te schande. 8 Ze strekken zich naast de altaren uit op kleren die ze in onderpand hebben, en in het huis van hun God drinken ze wijn die als boete was ontvangen.

(NBV, Amos 2: 6 – 8)

Kom naar de bergen rond Samaria om te zien hoe groot de verwarring in die stad is, hoe hevig de onderdrukking! 10 Tot rechtvaardigheid zijn ze daar niet in staat – spreekt de HEER –, zij die hun burchten vullen met onderdrukking en geweld.... 12 Dit zegt de HEER: Zoals een herder uit de muil van een leeuw niet meer dan een paar botten weet te redden of een stukje oor, zo zal er ook niemand worden gered van de Israëlieten, die in Samaria maar op hun bedden hangen en achterover leunen op hun divans.

13 Luister naar deze woorden en waarschuw de nakomelingen van Jakob – spreekt God, de HEER, de God van de hemelse machten: 14 De dag komt dat ik Israël voor zijn misdaden zal straffen. Mijn straf zal dan de altaren van Betel treffen, de horens van de altaren zullen afgehakt worden en op de grond vallen. 15 Dan zal ik de winterverblijven en de zomerverblijven verwoesten, de ivoren paleizen zullen verloren gaan, en vele huizen zullen worden vernietigd – spreekt de HEER.

(NBV, Amos 3: 9 – 15)

1 Vrouwen, luister naar deze woorden! Jullie zijn als vette koeien die de berg van Samaria kaalgrazen: jullie onderdrukken de zwakken, mishandelen de armen en zeggen tegen je man: 'Breng ons iets te drinken!' 2 God, de HEER, zweert bij zijn heiligheid: Weet dat de dagen niet ver zijn dat jullie als vissen met hengels worden opgehaald, en wie er dan nog overblijven met haken.

(NBV, Amos 4: 1 – 2)

10 Jullie verachten hen die in de poort het recht verdedigen, jullie verafschuwen hen die de waarheid spreken. 11 Jullie vertrappen de zwakken en eisen een deel van hun graan op. Daarom: huizen van steen hebben jullie gebouwd, maar je zult er niet in wonen; prachtige wijngaarden hebben jullie geplant, maar je zult er geen wijn van drinken. 12 Want ik weet hoe talrijk jullie misdaden zijn, hoe groot jullie zonden: jullie keren je tegen de onschuldigen, jullie ontvangen steekpenningen, jullie ontnemen de armen in de poort hun recht...

21 Ik heb een afkeer van jullie feesten, ik wijs ze af, jullie samenkomsten verdraag ik niet. 22 Ik schep geen behagen in de brand- en graanoffers die jullie mij brengen; de vetgemeste beesten van jullie vredeoffers keur ik geen blik waardig. 23 Bespaar mij het geluid van jullie liederen; de klank van jullie harpen wil ik niet horen. 24 Laat liever het recht stromen als water, en de gerechtigheid als een altijd voortvloeiende beek.

(NBV, Amos 5: 10 – 12 en 21 – 24)

3 Wee jullie die denken dat de onheilsdag nog ver is en die zelf de heerschappij van het geweld dichterbij brengen. 4 Jullie liggen maar op je ivoren bedden, hangen op je divans, eten lammeren uit de kudde en kalveren uit de stal. 5 Luidkeels zingen jullie bij de harp, en jullie denken te spelen als David zelf. 6 Uit grote schalen drinken jullie wijn, en met de beste olie wrijven jullie je in, maar jullie lijden er niet onder dat Jozefs volk ten onder gaat.

(NBV, Amos 6: 3– 6)

4 Jullie die de armen kwaad willen berokkenen en uit zijn op de ondergang van de machtelozen van dit land, luister! 5 Jullie zeggen: ‘Wanneer is de dag van de nieuwemaan voorbij, zodat we weer koren kunnen verkopen? Wanneer de sabbat, zodat we weer graan kunnen verhandelen?’ Jullie maken de efa kleiner, jullie maken de sjekel zwaarder en jullie knoeien met de weegschaal. 6 Jullie kopen de zwakken voor een handvol zilver, de armen voor een paar sandalen, en jullie zeggen: ‘Ook het kaf verkopen we als graan!’

(NBV, Amos 8: 4 – 6)

3. *Jeremia's profetie als reactie op Juda's godsdienstige praktijk:*

3 Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël: Beter je leven, dan mogen jullie in dit land blijven wonen. 4 Vertrouw niet op die bedrieglijke leus: “Dit is de tempel van de HEER! De tempel van de HEER! De tempel van de HEER!” 5 Als jullie je leven werkelijk beteren, als jullie elkaar rechtvaardig behandelen,

6 vreemdelingen, wezen en weduwen niet onderdrukken, in dit land geen onschuldig bloed vergieten en niet achter andere goden aan lopen, jullie onheil tegemoet, 7 dan mogen jullie hier blijven wonen, in dit land dat ik jullie voorouders gegeven heb. Zo is het altijd geweest, zo zal het dan altijd zijn. 8 Maar jullie vertrouwen op die bedrieglijke leus, en dat zal je niet baten. 9 Jullie stelen, moorden, plegen overspel en meined, branden wierook voor Baäl en lopen achter andere goden aan, die jullie eerst niet kenden. 10 En toch durven jullie, terwijl jullie al die gruweldaden plegen, voor mij te verschijnen in deze tempel, het huis waaraan mijn naam verbonden is, met de gedachte: Ons kan niets gebeuren! 11 Denken jullie soms dat het huis dat mijn naam draagt een rovershol is? Ik zie wel degelijk wat jullie doen – spreekt de HEER.

(NBV, Jeremia 7: 3 – 11)

4. *Uit de lofzang van Maria:*

46 Maria zei:

'Mijn ziel prijst en looft de Heer,

47 mijn hart juicht om God, mijn redder:

48 hij heeft oog gehad voor mij, zijn minste dienares.

Alle geslachten zullen mij voortaan gelukkig prijzen,

49 ja, grote dingen heeft de Machtige voor mij gedaan,

heilig is zijn naam.

50 Barmhartig is hij, van geslacht op geslacht,

voor al wie hem vereert.

51 Hij toont zijn macht en de kracht van zijn arm

en drijft uiteen wie zich verheven wanen,

52 heersers stoot hij van hun troon

en wie gering is geeft hij aanzien.

53 Wie honger heeft overlaadt hij met gaven,

maar rijken stuurt hij weg met lege handen.

(Lucas 1: 46 – 53)

5. *Reactie op ongelijkheid in huiselijke kring*

38 Toen ze verder trokken ging hij een dorp in, waar hij gastvrij werd ontvangen door een vrouw die Marta heette. 39 Haar zuster, Maria, ging aan de voeten van de Heer zitten en luisterde naar zijn woorden. 40 Maar Marta werd helemaal in beslag genomen door de zorg voor haar gasten. Ze ging naar Jezus toe en zei: 'Heer, kan het u niet schelen dat mijn zuster mij al het werk alleen laat doen? Zeg tegen haar dat ze mij moet helpen.' 41 De Heer zei tegen haar: 'Marta, Marta, je bent zo bezorgd en je maakt je veel te druk. 42 Er is maar één ding noodzakelijk. Maria heeft het beste deel gekozen, en dat zal haar niet worden ontnomen.'

Lucas 10: 38 – 42

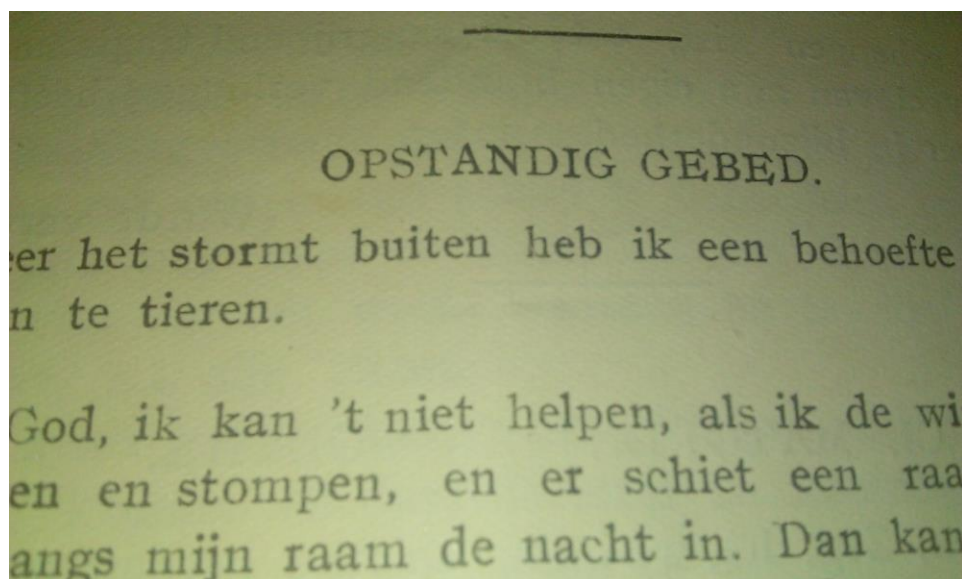
Gespreksvragen bij 'Opstandig in de bijbel'

Camus geeft ons twee handvatten waarin het opstandig zijn als moreel gerechtvaardigd beschouwd kan worden:

- als het opstandig zijn voortkomt uit de aanblik van het onredelijke, uit de confrontatie met een onrechtvaardige, onbegrijpelijke toestand.

- als het opstandig zijn de vrijheid om de grenzen van de ander te overtreden afwijst: een doel dat onrechtvaardige middelen nodig heeft, is geen rechtvaardig doel.

- Onderstreep in ieder bijbelfragment met een rode pen de zinnen die volgens jou met het eerste criterium van Camus te maken hebben en met een blauwe pen de zinnen die met het tweede criterium overeenkomen.
- Wissel dat met elkaar uit in de groep. Wat je valt hierbij op?
- Heb je op grond van deze teksten een beeld voor ogen hoe het begrip opstandig bijbels-theologisch wordt gewaardeerd?

Citaat uit *Opstandig Gebed* van Godfried Bomans geschreven in april 1932 voor de schoolkrant *Tolle Lege*

'Wanneer het stormt buiten heb ik een behoefte om veel bier te drinken en te tieren...

Goede God, ik kan 't niet helpen, als ik de wind door de takken hoor beuken en stompen, en er schiet een raaf met 'n woeste schreeuw langs mijn raam de nacht in. Dan kan ik toch niet stilzitten, dat verlangt Ge toch niet van me?'